

ՎԵՐԱԳԱՅԸ ՀԱՎԱՏԻՍ

1863 ՕԳՈՍՏՈՍ 22

ԲԵՐԸԷՆՊԵ

ՆՈՒՄԵՐՈ 22

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Սատեթը լուրջ և պէտքերով, թէթի-
շի ահալ զըմբնտա Վիւրախութան ճանի-
պին մեմուր պուրուլմուշ օլտուրի իշխու-
միշ տիր:

— Սամսոնտան Ներսէսի հապտիս կէլէն
պիր զըթա թահրիրաթըն սուրէթի:

« Եթուֆեթը Ռիզա էֆենտի հազըթըն-
րինին իպթիտայի թէշիֆէրինտէն պերու,
կերէք քէնտի թէտապիրի սայիպէլերի, վէ
կերէք էհալի թարաֆընտան կէսթէրիլէն
ֆէրթը զայրէթ վէ հիմմէթ նէթայիճի օլմագ
իւզըն զուհուրէ կէլմիշ վէ կէլմէթտէ պուլու-
նան իսլահաթը քիւլլիյէ սէմէրէսի օլարագ
մէմլէթէթիմիպ պիր թարզը ճէտիտէ կիրմիշ,
վէ մամուրէյէթինին տախի, եագընտա Իզ-
միր, վէ Սէլմիք վէ էմալի պիլատը ազիմ
տէրէճէսինէ թէրէգըրի մէմուրու գափի պու-
լունմուշ օլմաղլէ, իսլահաթը մէգըրէրէ Ի-
լէ, նէթայիճի մէհուաթինտէն պազըլարընը
պէյան իտէրիմ:

« Եմասիա, վէ Մէրզիֆուն, վէ Գա-
վագ, վէ Սիվաս, վէ Պաֆրա եօլարը զայէթ
իւլ զայէ պօղուլարագ, խայլը վագթ արը
պարկիր իլէ կէլիպ կէլմէք, ումուրու ասի-
րէտէն իքէն, թարիգի մէգըրէրէ իքի թա-
րաֆը արապար կէլէպիլէճէք սուրէթտէ
թէսփի վէ թէսփիյէ օլտուրուտան, օրա-
լարտան կէլէճէք օլան հէր պիր շէյին, վէ
էլ ճիւմլէ զախիրէնին իւճրէթը նագլիյէլէ-
րի եիւզտէ եէթմիշ թէնգիլ իթմիշ տիր:

« Պու սուրէթլէ Եմասիա վէ Չիլէ, վէ
Մէրզիֆուն, վէ Սիվաս թարաֆըլարընտա հու-
սուլէ կէլէն պուլտայ վէ հայլանաթը սայիրէ
սուհուլէթլէ նագլ օլունարագ, քէսրէթ

իւզրէ տիպ ու իթասը վուզու պուլաճաղըն-
տան, Սամսոնտան սէնէտէ եիւզ կէմի զա-
խիրէ իխրաճօլունուր իտէ, շիմտի իւլ պէշ
միպի չըգաճաղընտան շիւպհէ եօգ տուր:

« Չարշանպա իլէ Սամսուն պէյինտէ
տէրպէնտ թապիր օլունան սէնքիսթան միւ-
րուր ու Սպուրէ պիր սէտտը մանի պու-
լունտուղի ճիհէթլէ, Չարշանպա, վէ Օնիա
վէ Գաթսէ, վէ Թիւրմէ էհալիսի, քէնտի-
լէրի կէլիպ կիթմէթտէ պիլէ իսրէթ չէքէր-
լէր իտի. համտ օլտուն իլպու սէնքիսթան
եարըլարագ, իքի արապա կէլէպիլիւր պիր
վասի ճատտէ աչըլտըղընտան, օրալարտան
տախի հէր տիւրլիւ զէխայիր ու էմթ տանըն
Սամսունա, վէ Սամսունտէն տախի իգթիզա
իտէն շէյլէրին օրալարա նագլ ու թաաթ-
թիսինտէ սուհուլէթ հասըլ օլմուշ տուր:

« Սամսուն՝ հալտը լաթիֆ պիր պէլտէ-
յի պիպէտէլ օլուպ, անճագ մպիւմ օլտու-
լու իւզրէ սօգաղարըն գալտըրմ, վէ չիւ-
քեպա վէ սայիրէնին տէրեպէ իճրասը իլիւն
լաղըմլար օլմատըղընտան, վէ պաթագլըզ
վէ սաղլըզ մահալլէրի օլտուրունտան, հա-
վասընըն լէթաֆէթի միւպտէլ վէ խամթ,
վէ պու տախի պազը իլէլ վէ էագամ զու-
հուրինէ սէպէպ վէ իլէթ օլմուշ իտի: Ըլիմ-
տի էսէրը թէշիգաթ օլարագ, գալտըրմ-
լար վէ լաղըմլար թարաֆը էհալիտէն պիլ
մէմունիյէ եափըլմաղտա արը. սաղլըզ մա-
հալլէր տախի եիւզ իկիրմի հիսսէ իթիպար
օլունարագ, սէքիլիւպ թօլտուրուլմագ,
վէ օ վէճլէ պաթագլըզ կիտիրիլմէք իւզ-
րէ, էհալիճէ թարաֆը միրիտէն պիր մէպլա-
ղը ճիւզի պէտէլէնտէ տէր էօհտէ օլուն-
մուշ. վէ պունտա էհալիտէն Մէհէմմետ
գարուտան իլէ Հաճի Եօրկինին իյանէյի

քիւլիյէլէրի պուլունմուշ տուր :

« Սօգազլարն տարլըղը վէ սու եօլարընն պօղուզլուղու տախի թէսվիյէ օլունմադտէ պուլունտուղունտան , վէ խուսուսա տիրէք վէ տիվարտէն իպարէթ օլմասիյլէ մուաթթալ պուլունան պէտէսթէնին , իսթէք իտէնլէր՝ տէրունինէ քէնտի պէտէնլէրինտէն էպնիյէ ինշասիյլէ իմքեան ու իսթիմալինէ չարլըմադտէ պուլունտուղլարնտան , չարսու վէ փաղար փէք զիյատէ շէրէֆէնէճէք տիր :

« Սամուն միւնալիթ վէ մահսուտար պիր պէլտէ իքէն , էհալխինին քէսրէթ իւզրէ տէյունէ կիրիֆթար օլմալէրինին սէպէպլէրի միւֆէթթիշի միւշարէլէյճ թարաֆընտան միւշքեաֆանէ լէա էլ թէտգիգ , պիր թագըմ էրպպը իհթիքեար թարաֆլէրինտէն Ֆրգարայէ քիւլի Ֆայիղ իլէ ագլէլէր իգքաղ օլունմադտէ , վէ մալլէրինէ ինսաֆսըղճարնա սէլմ վէրիլմէքտէ օլմասը վէ հինի թէհիլէրինտէ վէրիլմէսի միթատ օլան պալլէ տախի , պաշարընա պաշըճա պիր պէլա պուլունմասը օլտուղի անլաշըլարագ ֆայիղ վէ սէլմ մատտէլէրինիլալմընա թէվֆիգէն թէսվիյէ , վէ սայիրլէրի տախի տէֆգըլըմըլ , վէ էհպի շու ֆայիղ վէ սէլմ վէ պաշլըգ պէլասընտան դուրթուլմուշ օլմադլէ , ճիւմլէսի պէօյլէ քէնտիլէրինի տիւշինիւպ , էսպպըր ըիֆահ , վէ րահաթլէրինի թէֆթիշ վէ իսթիհսալ իթտիքտէն փատիլաշարընա կիճէ կիւնտիւզ տուա իթմէքտէ տիրլէր :

« Սամուն վէ հէվալիտինտէն իկիրմի պէշ սէնէ մուգատտէմ , սէնէտէ իքի , իքի պուշուգ միլիօն գըլէ միգաարի թիւթին հասըլ օլուր իքէն , սէքիլ սէնէյէ կէլինճէ պէշ միլիօն գըլէ միգաարի հուսուլէ կէթիրիլմէյէ էհալիճէ զայրէթ օլունմուշ իսէտէ , պուսէքիլ սէնէ իշինտէ տիւխանըն մուամէլաթը միրիյէթինէ արիլ օլան ինգիլապսթ վէ թարազգիյաթը միւնթէգէրէսիի հալըվուգուֆտէ պըազմըլ տըր : Լաքին պու տախի

էվթաա վէ էշեայը սայիրէ կիպի իշպու ինգիլապսթտէն գուրթուլուր վէ մուամէլաթը միւթէմատիա պիր մէրքէգտէ ճէրիան իտէրսէ , սապըզլէրինտէն զիյատէ թէզպիա իտէճէյի մէմուլու գալի տիր :

ՀԱՎԱՏԻՍԹԸ ՄԻԼԻՅԷ

Իշ պու փաղար միւնիւ խաթապօլտա վէ էթրաֆ քէօյլէրին պիր օլունտա միլլէթ վէ քիլէրինին (երեսիոխան) էմըր ինթիխապընա միւպաշըրէթ օլունուպ , քէմալը սուհուլէթի իճրա օլունմուշ տուր :

Իշ պու պիրինճի ինթիխապտա էքսէրիյէթը արա հիշ պիր մահալտէ հասըլ օլմատըղընտան պիր իքինճի ինթիխապտա տախի հաճէթ կէօրիւնէճէք . քի օ տախի փէք ազվագթ զարֆընտա հուսուլիէղիր օլուպ , զանն իտէրիզքի եագընտա Սէճլիսի Ումումի թէճէմմիւ իտէճէք տիր :

Խաթապօլտա Սայր եկեղեցիտէ իճրա օլունան ինթիխապըն նէթիճէսինի անլամայա չօզլար թարաֆլարընտան պիր արզու կէօրտիւյիլմիւզտէն , եալընըլ մահալլէյի մէզքիւրտէ ըէյ գաղանանլարըն էսամէսի պէր վէճճը աթի տէրճ օլունուր :

Իզգէթըլ	Սերվիշէն էֆէնտի	180
»	Սաքփան Պէյ	172
»	Օտեան Գրիգոր էֆէնաթ	158
»	Սաատէթըլ Գէորք պէյ հաղըթլէրի	154
»	Գ . Լըաթօն էֆէնտի հաղ .	148

Պալմտէ զիքը օլունան զէվաթը միւհթէրէմէ էքսէրիյէթը արայը գաղանմըլար իսէտէ , Սայր եկեղեցիին սէքիլ վէքիլ տահա ինթիխապ իթմէյէ նպիլիյէթիլ օլտուղունտան , իլէրուտէ պուշարտան մատա , էն չօգ գաղանանլարտան 16 զէվաթէ գուրա քէշիտէսիլլէ , սէքիլ ինթիխապ օլունաճագտըր :

Ին չօգ գուրա գաղանանլար պէր վէճճը աթի տէրճ օլունուր :

Եղածն Մկրտիչ աղա
Եղուպեան Եղուպ էֆենտի
Փանոսեան Կարապետ աղա
Սուրենեան Յոհաննէս էֆենտի
Հարինց Երրահամ աղա
Եղանեան Յոհաննէս ,,
Երշակ Յակոբոս ,,
Եղանեան Պօղոս ,,
Սիմոնեան Վարդերես ,,
Պապեան Կարապետ Եֆրայ
Իղլեթյան Սուրենեան Լահայեպետ էֆենտի
Եղանեան Սատիկոս աղա
Վաղարշեան Եռաքել ,,
Վեդրեան Եստուածատուր ,,
Սմբատեան Յարութիւն ,,

130 վուրմուշ , վե հեր նե գատար ագ ճիյերե իշ-
127 լեմիշ իսէտե , գուրթուլաճաղը մեմուշ օլուն-
117 մագտե տիր : Վիւրտ Լըն զապթիյէյե կէօն-
108 տերիլմիշ :
107 — Ինգարե սաքինէլերինտէն Լըմինէ իսմին-
107 տե պիր գատրն , աղ վագթ զարթընտա գօ-
99 ճասընը վե ետտի նեֆեր օղունու էճէլ կէօ-
92 թիւրմիւշ օլուպ , էն քիւչիւք օղուն տա-
90 խի ալտա գաղաէն վուրուլմուշ օլտուղուն-
88 տան , կէչէնլերտե շեհրի մեզքիւր ճամի մէյ-
84 տանընտա 17—18 եաշընտա պիր չօճուղա
84 թէսատիւթ իտիւպ , վե անը քէնտի քիւչիւք
84 օղունու զանն իտերէք , սարըլը վերմիշ իսէ
79 տե , քէնտիւնին եանըմըշ օլտուղունու ֆէհմ-
79 իթտիքտե , հեման եանընտա օլան պիր քիւ-
չիւք պըշաղը չէքիպ , պիշարէյի կէօյսիւնտէն
վուրուպ հէլաք իթմիշ : Մերգումե ախզ ու
կիրիթթ օլունարագ , Խաթանպօլա կէօնտե-
րիլմիշ , վե նիսա թայֆէսինէ մախսուս օլան
թիմարխանէյե իլգա օլունմուշ տուր :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՄԻԻԹԵՆԵՎԻՅԵ

Տիւնքի Չարշամպա կիւնիւ սապահլայն
սաաթ տօղուղ պուչուգտե , վե օն իքիյի օն տա-
գիգա կէչերէք , շումալտէն ճէնուպե խաֆիթ-
ճէ իքի տեֆա հարաքէթի արղ վուգուպու-
մուշ տուր :

— Ինկիլիզ սեֆիրի Սըր Հէնրի Պուլլըր ճե-
նապլերի Մարմարա տէնիղինի կեզմէք իւզրե ,
տէր սաատեթտէն հարաքէթ իթմիշ տիր :
Միւշարէլէյհին Պանտըրմայա , թէքֆիւր տա-
ղընա , վե Բատոսա կիտեճէյի սեյլէնմէքտե
տիր :

Գաւրիէ Գ'Օրէոն միւշարէլէյհին Գարա
տէնիլտե , Բումէլի սեվահիլինտե վագի լի-
մանլարը տօլաշըպ , անտէն տախի Ուլահ Պուղ-
տանա կիտեճէյինի տէրճ իթմիշ տիր :

Հէր նե հալ իսէ Ժոհաննէս գաւլինճէ ,
միւշարէլէյհին պու սեյահաթը օն կիւնտէն
ղէյատե սիւրմէյէճէքմիշ :

— () Թաքէյտե վագը պիր փաշա եալըսընտա
խըզմէթերարըգ իտէն Լըն իսմինտե պիր քիւրտ
իլէ այվաղ Մարտիրոս , քէնտի խըզմէթլէ-
րինտէն էօթիւրիւ պէյնլերինտե պիր միւնա-
ղա զուհուր իտիւպ , Վիւրտ Լըն պըշաղը չե-
քիպ , մէրգում Մարտիրոսու սըրթընտան

— Ինկիլիզ սեֆիրի ճէնապլերինին Եասսը ա-
տատա ինշա իթտիլմէքտե օլտուղու էպինյէնին
ամէլէլերինտէն սօգուշ նեֆերի , Հէյպէ-
լիյե կիթմէք իւզրե պիր սանտալա րաքիպէն
եօլա չըգըպ , էանայի րահտե եէլքէն աշըպ ,
վե րիւղկեար տախի շիտտէթի օլտուղունտան ,
սանտալ տեվըիլիպ , մէրգումանտէն եէտինէ-
ֆերի պօղուլմուշ , վե իքիսի խէլաս օլմուշ
տուր :

— Եունան դրալընըն ֆօթօկրաֆ րէսմէլերի
Պէյօղընտա սաթըլմագտե իսիշ :

— Իշ պու Փաղար կիճէսի սաաթ ալթը
գարարլերինտե թօփիւանէ ճիվարընտա , Սիւր-
մէկիր մահալէսինտե , եօրղանճըլմահսին նամ
քիմնէնին խանէսինտէն գաղաէն աթէշ զու-
հուր իտերէք , իկիրմի եէտի խանէ իլէ , մա-
հալէ համամը միւհթերիգ օլտուղու , վե պիր
խանէ տախի երգըլտըղը հալտե պաստըրըլ-
մըշ տուր :

— Վեղալիք Փաղար իրթէսի կիւնիւ սաաթ
իւշ գարարլերինտե , Սիւլէյմանիյէ ճիվարըն-
տա , Մէհմէտ փաշա եօգուշունտա , եօրղան-

ճը Հաճը Խամայիլ աղանըն խանէսինտէն , գա-
գաէն աթէշ զուհուր իտիւպ , եալընը խա-
նէի մեղքիւր միւհթէրիգ օլտուղու , վէ պիր
խանէ տախի երգըլտըղը հալտէ պաստըրըմըշ
տըր :

— Մալիւմ տիւր քի Բարիս պէլտէսի ,
շըֆէն Դըֆէր իլէ տէնիգտէն ագալի պէշ ալ-
թը սաաթ ուզագ ըրմագ իւզէրինտէ պիր պէլ-
տէ տիր : Զօգտան պէրիւ պու պէլտէյի տէ-
նիլ իլէ պիթիշտիրմէք տիւշիւնիւրիւր իսէ տէ ,
իճրասը միւմքին օլամամըշտըր : Պու տէֆա
պիր կէնի գօմբանիա թէշքիլ օլունուպ , Տի-
էր նամ լիմանտան Բարիսէ գատար պիր գա-
նալ ալմայա պաշայաճաղըմըղ , վէ պիր տի-
կէր գօմբանիա տախի պիր գաշ պին կէմիա-
լըր պիր լիման Եափաճագմըշ : Պունշարըն
ճիւմէսի , ալթը սէնէտէ խիթամ պուլուպ
1870 սէնէսինտէ Բարիս ատէթա պիր տէնիլ
լիմանը օլաճագմըշ : Պու պէջլէ օլտուգտա
Բարիս պէլտէսի Լօնտրայա վէ Սթամպօլա
գըլտսէն պիր իւշիւնճիւ լիման օլուպ , իլէրու-
տէ պէլքի պունշարըտա կէշէպիլըր : Հէլէ
Ֆրանսա իշիւն հասըլ իտէճէյի մէնֆաթ
հիսապա կէլըր շէյ տէյիլ տիր :

ՄԷՏԻՆԱՄ :

— Իշ պու փաղար իրթէսի կիւնիւ , սապաշ-
լայլն Հիրթէթը Խայրիյէ վափօրլարընտան
Միւրիւն նամ վափօր Պէջիւքտէրէտէն հա-
րաքէթլէ , Պօյաճը քէօյիւ աչըղընտա մա-
քինասընա պիր սագաթլըգ կէլէրէք , տէրու-
նինտէ պուլունան միւշթէրիլէրին միւճիպի
թէլաշը օլմուշ իսէ տէ , օրատա միւմքինի
մէրթէպէ թամիր օլունարագ , քէօփրիւյէ
գատար կէլէպիլմիշ , վէ թամիր օլունմագ
իւզոն իշէրույէ չէքիլմիշ տիր :

— Քէգալիք Հիրթէթը մէգքիւր վափօր-
լարընտան Խսկիւտարա իշլէյէն Պէյաղտ
նամ վափօրա , իշ պու Սալը սապաշըսը պիր
Ֆրանսըղ վափօրու չաթըպ , Էփէյիճէ գէ-
տէլէմիշ իսէ տէ , համա օլուն պիր սագաթ-
լըգ վուգու պուլմամըշ . վափօրու մէգքիւր
տախի իշէրույէ չէքիլմիշ տիր :

— Տիւնքի Զարշանպա կիւնիւ տէրունի
քէօփրիւտէ իշլէմէքտէ օլուն Նիպուլէ նամ
վափօր թամիր օլմագ իւզոն , Հիրթէթը
Խայրիյէնին Հաքէօյտէ ինշա իթտիրմիշ
օլտուղու տէսթկիսաշա չէքաիթլէրի վագթ ,
հէր նասըլ իսէ , պիր Եէհուտի տէլի գանլը-

նը ալթընտա գալըպ , պաշը էգիլմիշ , վէ ա-
նինտէ վէֆաթ իլմիշ տիր :

— Տիւնքի նէշը իթտիյիմիգ մէսքիւքեաթ
ճէտլէլինտէ պիր միւհիմ պամաճանէ Եան-
լըշը վուգու պիւլմուշ տուր : Ի իրա Սթէր-
լիւ , Եանի Խնկիլիգ ալթունու 109 ղուրուշ
19 փարա տինէճէք Էէրտէ , 50 ղուրուշ 27
փարա տէնիպ , քէգալիք Մաճար ալթու-
նունա տախի 50 ղուրուշ 27 փարա տինէճէք
Էէրտէ , 109 ղուրուշ 19 փարա տէնիպ տիր :
Իշ պու իքի սաթըրըն գալէմիլ տիւղէլմէ-
լէրի միւշթէրիլէրիմիգէ իիթար օլունուր : Ի-
յէր իլէրուտէ պիր հալմատիս գըթլըզընա թէ-
սաթիֆ իտէրիսէք , մէգքիւր ճէտլէլին , պու
իքի սաթըրը թասահիճ օլտուղու հալտէ , պիր
տաշա նէշը օլունաճաղը մէմուլ տուր :

Թահլէլիւն Վիլիւմ վէ Լադալ ճէպիտէնի
Ֆիլիպ :

67	00	Թահլէլիւմը միմթագէ
57	05	Սուգատտէմ չըգարըլան Լաճամ
56	35	Սուսիսարէն չըգարըլան Լաճամ

ԻՅԼԱՆԱԹ

Իշ պու ղագէթա հաթթատա իքի տէֆա ուֆագ
գըթա իլէ , վէ պիր տէֆա պէջիւք գըթա իլէ
նէշը օլունուր :

Պիր Էրլըղը	100	ղուրուշ
Ալթը պլըղը	60	"
Իւշ պլըղը	30	"
Ուֆագ նուսիտի	1	"
Պէջիւք նուսիտի	2	"

Թաշարալըր իշիւն , 50 սաաթլըգ մէսաթէտէ պու-
լունան էյայէթլէր իշիւն սէնէվի 15 ղուրուշ վէ 100
սաաթ մէսաթէտէ պուլունանլար իշիւն 30 ղուրուշ
փօսթա փարասը ալընըր :

Իյանաթըն պէհէր սաթըրընտան պիր տէֆա ի-
շիւն 60 փարա , իքի տէֆա իշիւն 40 փարա ալը-
նաճագ տըր :

Իքի տէֆատան ղիյատէ գօնուլաճագ վէ պէջիւք
կլանաթ իշիւն այըլ փաղարըղ օլունուր :

ՄԷՄՈՒՐԻՅՆ

ԻՍԹԱՆԳՈՒՏԱՆ . Պէջիւք Եէնի խանըն իւթ
գաթընտա . Ն 2 . Վէրագայը Հալմատիս օտաղը :
ԻՉՄԻՏ . Մ . Յակոր Աղա Նազարէթէան .
ՊՐՈՒՍԱ . Թէոփիլ Աղա Գալիօնճէան :
ԷՏԻՐՆԷ . Թորոս Աղա Յօհաննէսէան :
ԹՐԱՊԶՈՒՆ . Խաչատուր Աղա Էլմասան :
ԹԷՔԳԻՐԻ ՏԱՂ . Յարութիւն Աղա Ճամճէան :
ԳԱՅԱՒԻՅԷ . Յօհաննէս Աղա Պալըզճէան :
ՀԱԼԷՊ . Յովհաննէս Աղայ Գիւրքճէանօֆ :
Սպըր էյայէթլէր իշիւն տէ իլէրուտէ մէմուրլէր
թախիս գըլընաճագ տըր :

ՍԱՀԻԳԻ ՄԱԹՊՈՒՈՒ ՎԷ ՂԱԶԷԹԱ
Յ . ՄԻՆԱԳԵԱՆ